

The logo for 'aer' is displayed in white lowercase letters on a teal square background.

Arbetsmarknads-
ekonomiska
rådet

Den svenska diskussionen om större lönespridning och enkla jobb

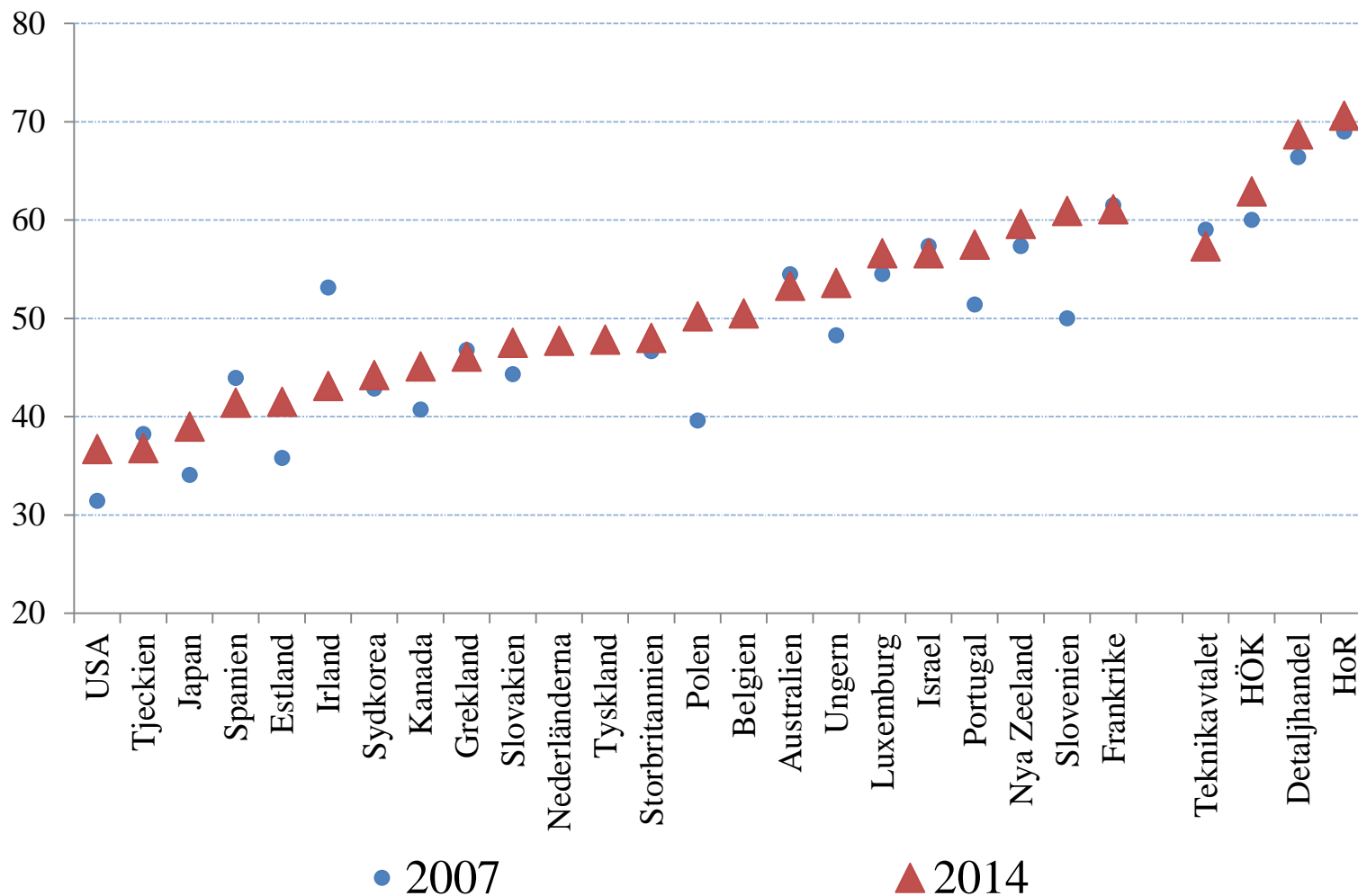
Lars Calmfors

23/4-2018

Lönespridningen i olika OECD-länder, 2014

	Decil 5/Decil 1	Decil 9/Decil 1
Sverige	1,36	2,28
Belgien	1,39	2,46
Danmark	1,45	2,56
Finland	1,46	2,57
Frankrike	1,49	2,98
Italien	1,50	2,17
Norge	1,62	2,42
Nederländerna	1,66	2,94
OECD	1,70	3,46
Österrike	1,72	3,33
Storbritannien	1,80	3,56
Tyskland	1,87	3,41
Polen	1,92	4,03
Estland	2,08	4,40
USA	2,09	5,01

Minimilönebrett i olika länder, procent

Hur påverkar förändrade minimilöner sysselsättningen?

- Vanligt påstående att forskningen inte ger någon vägledning
- Detta stämmer inte!
- **Teorin:**
 - Höjda minimilöner ökar sysselsättningen om de är låga initialt
 - Höjda minimilöner minskar sysselsättningen om de är höga initialt

Den internationella empiriska forskningen

- Många studier
- Varierande resultat
- Men övervikt för studier som finner att höjda minimilöner minskar sysselsättningen
- Stöd för att sådana effekter är troligare om minimilönerna är höga till att börja med
 - Frankrike jämfört med USA

Svenska empiriska studier

- Inte så många studier (sex stycken)
 - en avser flyktinginvandrare
- Större övervikt för studier som finner negativa sysselsättningseffekter än internationellt
 - fyra av sex (två med nolleffekt på avslutade anställningar)
- I linje med teorin (negativa effekter om höga initiala minimilöner)
- Negativa sammansättningseffekter
 - högre minimilöner minskar sysselsättningen för de svagaste grupperna också i studierna med total nolleffekt på avslutade anställningar

Översikt över empiriska studier för Sverige

Studie	Grupper och tidsperioder	Sysselsätt- ningens sam- mansättning	Nyanställ- ningar	Avslutade anställningar	Sysselsättning
Edin och Holmlund (1994)	Ungdomar 1972–1991				-
Skedinger (2006)	Hotell och restaurang 1979–1999		-	+	-
Eliasson och Nordström Skans (2014)	Offentlig sektor 2003–2011	JA. Lägre betyg/Högre betyg	-	0	-
Forslund med flera (2014)	Fem fallstudier 2001–2010	JA. Lägre betyg/Högre betyg		0	
Lundborg och Skedinger (2014)	Flyktingar, inrikes födda ungdomar, 1998–2007				-
Skedinger (2015)	Detaljhandeln 2001–2005	JA. Mini- milön/ Lön högre än minimilön		+	

Befintliga studier underskattar sannolikt effekterna av **sänkta** minimilöner

- Olika effekter på arbetslösheten av förändringar i avslutade anställningar för svagare och starkare grupper
- Studier av avslutade anställningar ger ofullständig bild
 - nyanställningarna också viktiga
- Studierna mäter i regel bara kortsiktiga effekter
 - större möjligheter byta ut kapital och (låg-utbildad) arbetskraft mot varandra på lång sikt
 - helt nya marknader kan etableras

Relativlön för prestationsnivå 1 i läs- och skrivkunnighet i IALS och PIAAC (nivå 1/nivå 3)

	IALS 1994	PIAAC 2012
Sverige	0,89	0,85
Tyskland	0,86	0,73

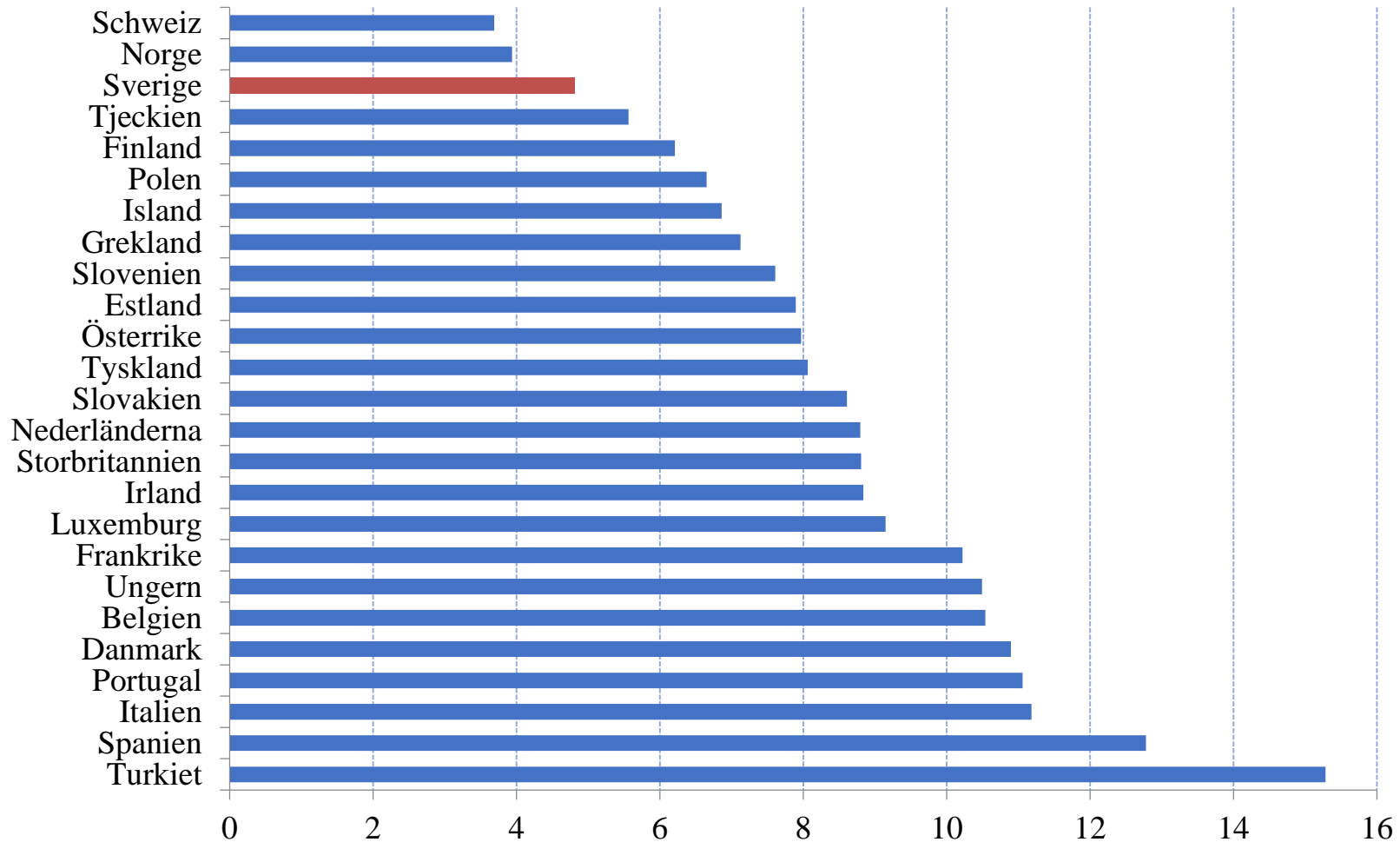
Relativ sysselsättningsgrad för prestationsnivå 1 i läs- och skrivkunnighet i IALS och PIAAC (nivå 1/nivå 3)

IALS 1994	IALS 1994	PIAAC 2012
Sverige	0,66	0,65
Tyskland	0,59	0,78

Relativ sysselsättningsgrad för prestationsnivå 1 i läs- och skrivkunnighet i IALS och PIAAC (invandrare nivå 1/invandrare nivå 3)

	IALS 1994	PIAAC 2012
Sverige	0,60	0,58
Tyskland	0,48	0,84

Andel anställda i yrken med inga eller låga utbildningskrav, 2015

Två typer av förslag om nya enkla jobb i den svenska debatten

Tidsbegränsade ingångsjobb med tillfälligt lägre lön

- Allianspartierna 2016 (lagstiftning om parterna inte kommer överens)
- Arbetsmarknadsekonomiska rådet 2016
- LOs utbildningsjobb 2017
- Alliansens inträdesjobb 2017 (lagstiftning om parterna inte kommer överens)

Permanent lågkvalificerade jobb med permanent lägre lön

- Svenskt Näringsliv vid olika tillfällen (lagstiftning?)
- SNS Konjunkturråd 2017
- Arbetsmarknadsekonomiska rådet 2017

Etableringsjobben

- Principuppgörelse mellan regeringen, Svenskt Näringsliv, LO och Unionen som ska gälla i fem år
- Nyanlända (uppehållstillstånd senaste tre åren) och långtidsarbetslösa (arbetslösa i mer än två år)
- Arbetsgivarens lönekostnad: 8 400 kr per månad
- Skattefritt bidrag till den anställde: 10 000 kr per månad
- Disponibel inkomst för den anställde: 15 600 kr
 - motsvarar månadslön på 20 000 kr (minimilön)
- Maximal anställningstid: två år
- Kollektivavtal på förbunds nivå är förutsättning
- Arbetstagarna ska kunna delta i SFI och annan kortare utbildning
 - oklart hur det ska organiseras
- Externa aktörer – inte Arbetsförmedlingen – ska stå för matchningen
- Godkännande av partssammansatt nämnd

Bedömning av etableringsjobben

- Ny form av subventionerad sysselsättning
- Svårt tro på stora volymer (mål: minst 10 000)
 - stora fack som Byggnads och Transport kommer inte att sluta avtal
 - bemanningsbranschen innefattas inte
 - överenskommelsen gäller inte företag utan kollektivavtal (sex av tio småföretag)
- Större subvention än nystartsjobben
 - undanträngning av nystartsjobb
- Systemet ska inte starta förrän andra halvåret 2019

Alliansens inträdesjobb

- Förslag från allianspartierna
- Nyanlända och ungdomar under 23 år som saknar gymnasieexamen
- Månadslön (drygt 14 000 kr): 70 procent av avtalad minimilön
- Ingen arbetsgivaravgift
- Eventuellt kombination med nystartsjobb
- Maximal anställningstid: tre år
- Inga utbildningskrav på arbetsgivaren
- Lagstiftning (om högsta lön) om parterna inte kommer överens

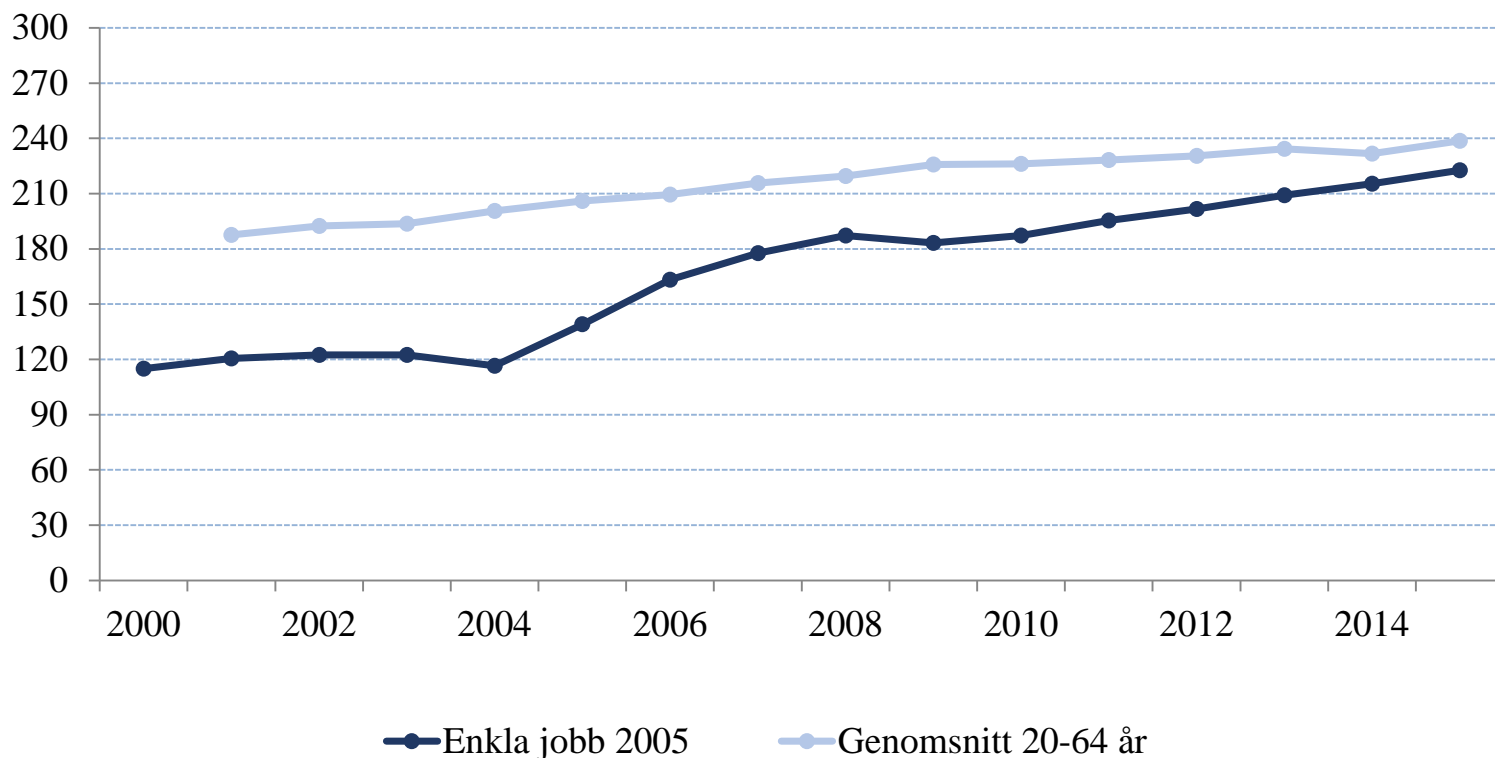
Olika typer av lågkvalificerade jobb enligt SSYK, 20-64 år

	Andel
Städare och hemservicepersonal med flera	34,2
Snabbmatspersonal, köks- och restaurangbiträden med flera	27,4
Tidningsdistributörer, vaktmästare och övriga servicearbetare	20,1
Handpaketerare och andra fabriksarbetare	5,0
Återvinningsarbetare	4,1
Hamnarbetare och ramppersonal med flera	3,7
Grovarbetare inom bygg och anläggning	2,6
Tvättare, fönsterputsare och övriga rengöringsarbetare	2,0
Bärplockare och plantörer med flera	1,0
Torg- och marknadsförsäljare	0,0
Summa	100

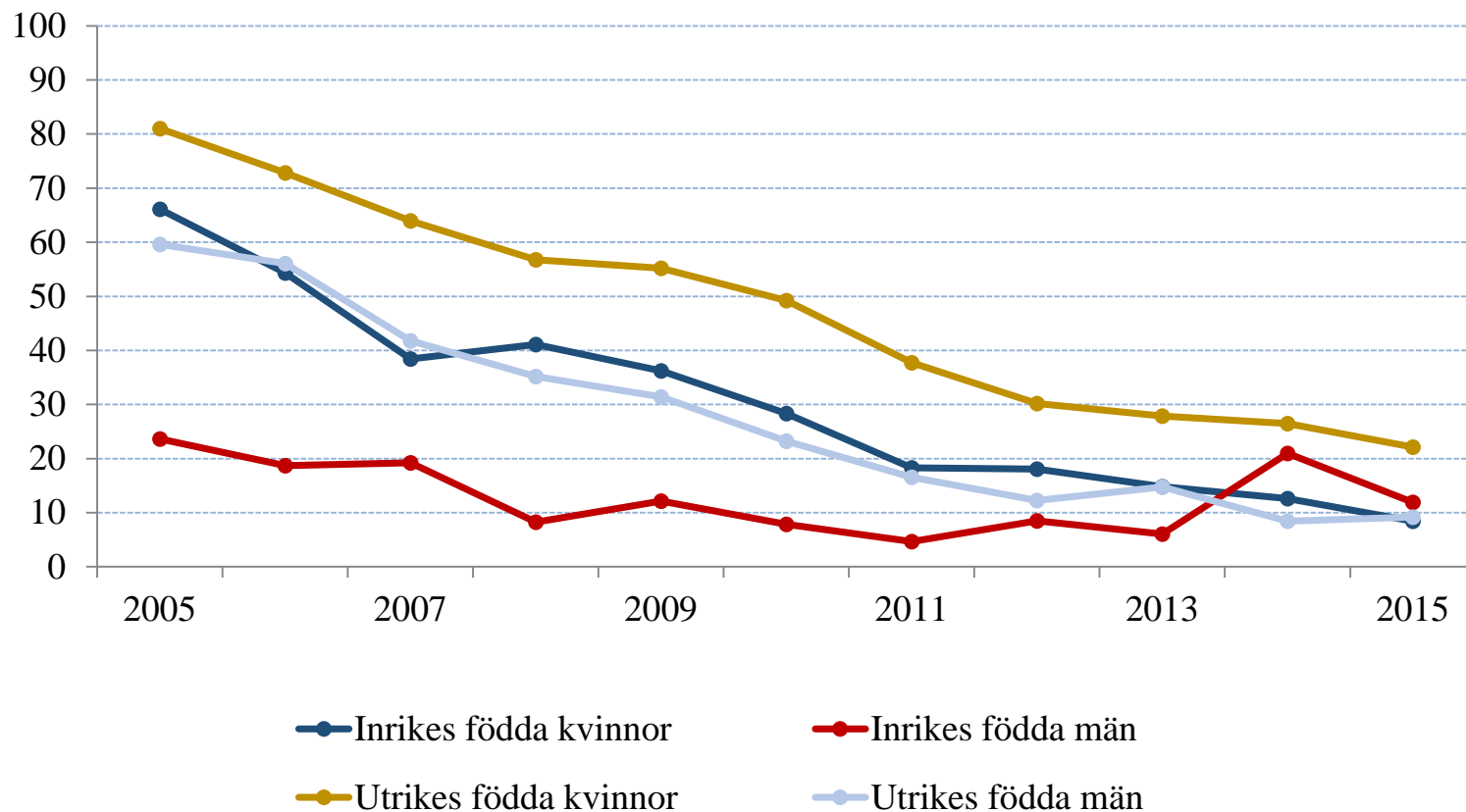
Vår analys

- Studerad grupp:
 - Lågkvalificerat jobb i november 2005
 - Minst två månaders arbetslöshet under året
 - 25-54 år vid nyanställningen
 - Ej i högskoleutbildning
- De nyanställda följs tio år framåt i tiden
- Lön, inkomst, sysselsättning och övergångar till andra jobb
- Jämförelse med andra arbetslösa

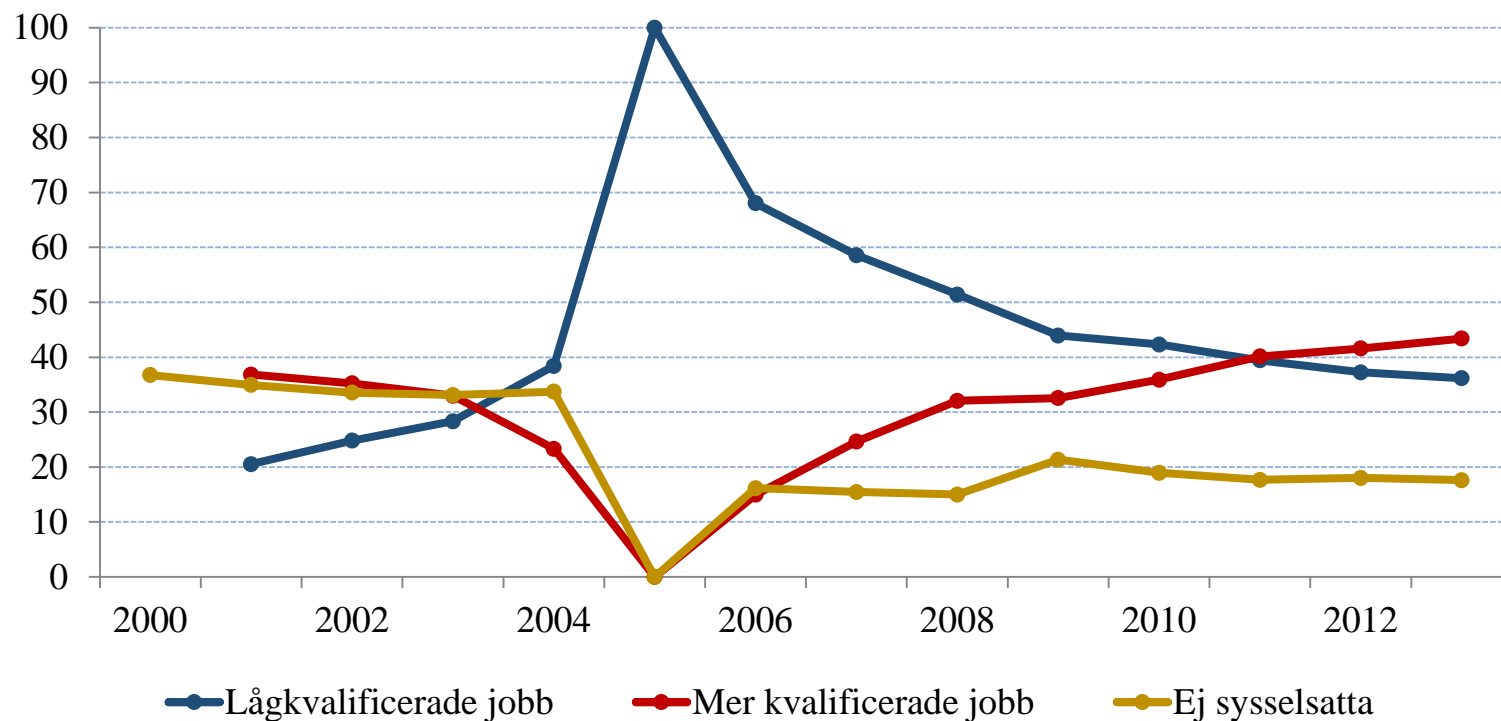
Årlig arbetsinkomst för nyanställda på enkla jobb 2005, tusental kronor i 2015 års prisnivå

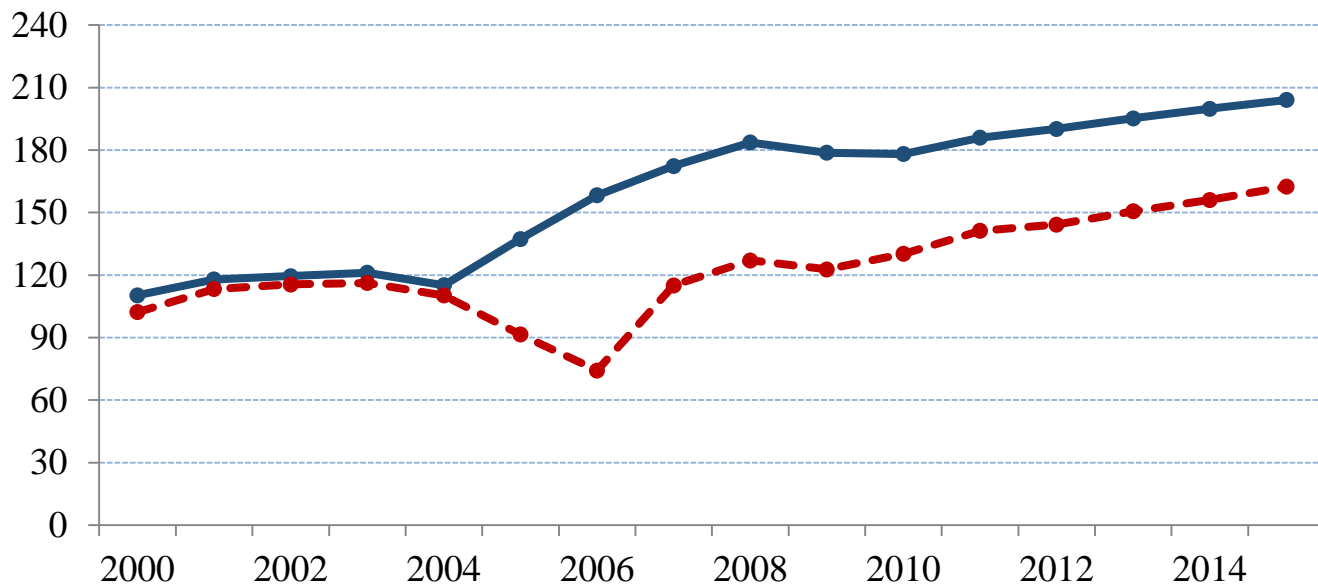
Andel anställda i den lägsta tiondelen av lönefördelningen av nyanställda på enkla jobb 2005 efter födelseregion och kön, procent

Andel med olika arbetsmarknadstillstånd av nyanställda på enkla jobb 2005, procent

Årlig arbetsinkomst för *lågutbildade* nyanställda på enkla jobb och arbetslösa i november 2005 efter matchning, tusental kronor i 2015 års prisnivå

Matchning på:

- Kön
- Födelseregion
- Ålder
- Vistelsetid (utrikes födda)
- Tidigare arbetslöshetsdagar
- Tidigare arbetsinkomst

—●— Enkla jobb i november 2005

- -●- - Arbetslösa i november 2005

Ytterligare resultat

- Rörligheten för nyanställda
 - Merparten kvar i den lägsta fjärdedelen av lönefördelningen
 - Lägre rörlighet – men oftare väg till sysselsättning – för utrikes än inrikes födda
 - Starkt samband mellan utbildningsnivå och framtida utfall
 - Jobbets och arbetsplatsens karaktär
- Arbetslösa som fick kontra inte fick enkla jobb
 - Enkla jobb förknippade med högre inkomster och sysselsättning
 - Men ingen genväg till mer kvalificerade jobb
 - Svårt veta om kausala effekter

Slutsatser om enkla jobb

- Stöd för att enkla jobb bör ingå i arsenalen av insatser för att underlätta för lågkvalificerade – men ingen mirakelmedicin
- Generösa villkor för vidareutbildning
- Långsam process att nå bättre betalda, mer kvalificerade jobb → Kan de *tidsbegränsade etableringsanställningarna* ge tillräckliga sysselsättningsförbättringar?
- *Nya permanenta* och lägre betalda enkla jobb bör utgöra ett komplement till etableringsanställningarna

Svenska exempel

Plåt- och ventföretagen

- Utbildade plåtslagare: minimilön på 24-25 000 kr
- Enkla uppgifter som materialtransport, enklare montering, städning skulle kunna utföras av annan yrkeskategori
- Komplement
- Kräver lägre löner

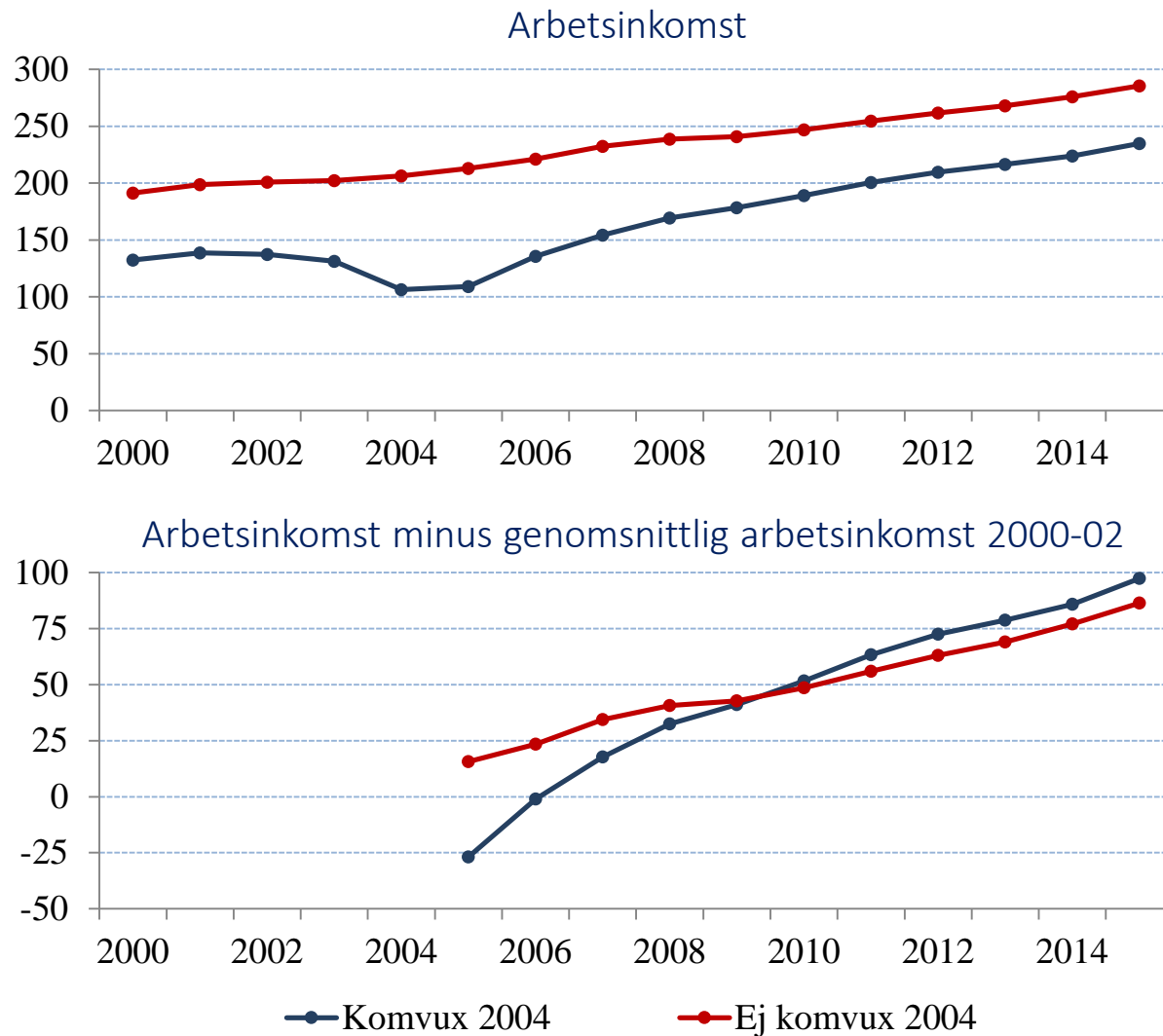
Vår enätundersökning

- Anställningar på enkla jobb som betalas med 14-15 000 kr
- 1/3 av de svarande företagen
- Olika avlastningsfunktioner
- Det verkar finnas en potentiell efterfrågan vid lägre löner

Vad skulle kunna uppnås med nya typer av enkla jobb?

- Mindre än för de jobb som redan existerar?
- Mer om de kombineras med generösa studiestöd.
 - bör riktas direkt till individerna
 - svårt få volymer på subventionerad sysselsättning med krav på att arbetsgivarna ska administrera utbildning
- Ingen mirakelmedicin
- Men det är inte heller vuxenutbildning

Genomsnittlig arbetsinkomst och inkomstökning för personer som deltog respektive inte deltog i Komvux-utbildning 2004, tusental kronor i 2015 års prisnivå

Slutsatser om vuxenutbildningen

- Det tar tid innan vuxenutbildning ger positiva effekter
- Den samhällsekonomiska avkastningen är osäker när man beaktar kostnaderna för att arrangera utbildningen
- Det gäller särskilt om vuxenutbildningen expanderas kraftigt
 - avtagande marginalavkastning

Det finns inga mirakelmediciner – nödvändigt kombinera olika åtgärder

- Vuxenutbildning
- Traditionella arbetsmarknadsprogram
- Tidsbegränsade och lägre betalda enkla jobb
- Permanenta och lägre betalda nya typer av enkla jobb